

Samorozumienie luterańskiej Wspólnoty Kościołów

Dokument studyjny

THE
LUTHERAN
WORLD
FEDERATION

Samorozumienie luteriańskiej Wspólnoty Kościołów

Dokument studyjny

© The Lutheran World Federation, 2015

Wydawca: Department for Theology and Public Witness LWF [Wydział Teologii i Publicznego Świadcstwa Światowej Federacji Luteriańskiej].

Fotografia na okładce: LWF/Iris J. Benesch

Wydawca tłumaczenia polskiego: Wydawnictwo Warto

Tłumaczenie: Monika Mendroch

Redakcja merytoryczna: Komitet Krajowy Światowej Federacji Luteriańskiej/Jerzy Sojka

Podstawą tłumaczenia były wersja angielska dokumentu:

The Self-Understanding of the Lutheran Communion. A Study Document, [Geneva 2015].

Tłumaczenie skonsultowano z wersją niemiecką dokumentu: *Das Selbstverständnis der lutherischen Kirchengemeinschaft. Ein Studiendokument*, [Genf 2015]. Obie wersje językowe dostępne są w formie elektronicznej na: <https://www.lutheranworld.org/content/resource-self-understanding-lutheran-communion-study-document> (dostęp: 18.02.2017).

Teksty biblijne przytoczono za: *Biblia to jest Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu*.

Nowy przekład z języków hebrajskiego i greckiego opracowany przez Komisję Przekładu Pisma Świętego, Warszawa 1996.

Odniesienia do tekstów autorstwa Marcina Lutra przytaczane według edycji krytycznej: *D. Martin Luthers Werke. Kritische Gesamtausgabe*, Weimar 1883-2009 [skrót: WA].

Tłumaczenie i wydanie dokumentów w języku polskim zostało wykonane na zlecenie Kancelarii Biskupa Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w RP.

Publikacja została sfinansowana ze środków Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w RP.

Spis treści

Przedmowa • 7

Luterańska Wspólnota Kościołów – dar i zadanie • 11

Dar wspólnoty • 13

Światowa Federacja Luterańska doświadcza daru bycia jednym [*oneness*]
we wspólnocie • 13

Communio jest darem • 15

Dar bycia jednością jest przeżywany w jedności i różnorodności • 17

Zadanie: dostrzeżenie i rozumienie wspólnoty oraz wcielanie
jej w życie • 19

Autonomia i odpowiedzialność • 19

Wspólny proces podejmowania decyzji • 21

Nieporozumienia we wspólnocie kościelnej • 22

Podstawy dla podejmowania decyzji we wzajemnej

odpowiedzialności • 24

Ewangelia jest sednem naszego życia we wspólnocie • 25

Słowo i sakramenty to wydarzenia *communio* • 27

Przesłanie krzyża uzdrawia nasze złamanie • 30

Boże Słowo stwarza i umacnia jedność i różnorodność • 31

Ewangelia niesie wolność, szacunek i okazywanie
sobie nawzajem cierpliwości • 32

Punkty do dalszych rozważań • 35

Przedmowa

Martin Junge

Światowa Federacja Luterkańska (ŚFL) to żywa i zobowiązująca wspólnota Kościołów. Jej członkowie dzielą wspólną ołtarza i ambony, łącząc swoje duchowe i materialne zasoby, dzięki czemu mogą uczestniczyć w Bożej misji w świecie. Ta wspólnota jest żywa, ponieważ to Bóg powołuje ją do życia i podtrzymuje. Życie we wspólnocie Kościołów jest darem, który został im powierzony. Jako odpowiedź na Boże powołanie ŚFL poświęciła się stałemu urzeczywistnianiu wspólnoty. Jako dar wspólnota jest czymś, co otrzymujemy; jako zadanie jest czymś, czego urzeczywistnieniu się oddajemy. Od początku powstania ŚFL jej eklezjalna zawartość wyraźnie się zwiększyła. Jest to widoczne w jej strukturach i praktykach: zauważamy to w podstawowych tekstach i strukturach kierowniczych, a także w sposobie, w jaki wspólnota spotyka się, pracuje i razem świętuje.

W związku z tym, że luterkańska Wspólnota Kościołów zmierza w stronę rocznicy 500 lat Reformacji, ŚFL chce zaświadczyć, co to znaczy być wspólnotą kościelną z luterkańskiej perspektywy. Jednym ze sformułowań, które stały się cechą charakterystyczną luterkańskiej eklezjologii, jest „jedność w pojednanej różnorodności”. Kościoły zawsze i wszędzie starają się dostrzegać, jak żyć wiernie przesłaniem ewangelii w ich kontekście. Będąc częścią tego procesu, są powołane do tego, by przeanalizować i zbadać kulturowe i społeczno-etyczne paradygmaty w świetle ewangelii Jezusa Chrystusa. Staranne odpowiedzi na poszczególne konteksty są ważnym aspektem wiarygodnego zwiastowania przesłania ewangelii. Jednocześnie wzajemna odpowiedzialność Kościołów w różnych kontekstach jest

częścią ich zaangażowania w katolickość (powszechność) Kościoła Jezusa Chrystusa.

Podczas swojego spotkania w 2013 roku Rada ŚFL poprosiła mnie o zaangażowanie

Kościółów członkowskich do dalszej refleksji teologicznej nad tym, w jaki sposób szanować autonomię decyzji Kościołów członkowskich ŚFL oraz mierzyć się z wynikającymi z tego różnicami, jednocześnie utrzymując swoje zobowiązanie do życia jako wspólnota Kościołów¹.

Rada poleciła Kościołom członkowskim do dalszego studiowania dokument *Claiming the Gift of Communion in a Fragmented World* [Potwierdzenie daru wspólnoty w podzielonym świecie]², czyli moje refleksje dotyczące przygotowań do spotkania Rady ŚFL w 2013 roku. Pod koniec 2013 roku Zgromadzenie Przewodniczących powołało grupę roboczą, składającą się z siedmiu członków reprezentujących różne regiony ŚFL i dziedziny wiedzy, w celu rozpoczęcia tego wspólnego procesu refleksji. Zadaniem grupy roboczej było przygotowanie dokumentu na temat „Samorozumienie luteranńskiej Wspólnoty Kościołów”, który miał być przedstawiony Radzie w 2015 roku, a następnie przekazany do użytku wszystkim Kościołom członkowskim. Podczas przygotowywania wersji roboczej poszczególne regiony ŚFL, podczas wielu spotkań przywódców [Kościołów członkowskich] w latach 2014 i 2015, miały możliwość zaangażowania się w rozmowę na temat rozumienia wspólnoty.

-
- 1 *Message of the Council of the LWF*, 17 June 2013, <https://www.lutheranworld.org/sites/default/files/Council%202013%20Message%20-%20Gift%20of%20Communion.pdf> (dostęp: 22.02.2017).
 - 2 *Agenda, LWF Council 2013, Exhibit 9.0.1*, <https://www.lutheranworld.org/sites/default/files/EXHIBIT%209.0.1%20Claiming%20the%20gift%20of%20communion%20in%20a%20fragmented%20world.pdf> = M. Junge, *Claiming the Gift of Communion in a Fragmented World, w: Understanding the Gift of Communion. The Quest for a Shared Self-Understanding of the Lutheran Communion. A Reader* (2014), https://www.lutheranworld.org/sites/default/files/DTPW-Self-Understanding_Communion-low.pdf (dostęp: 22.02.2017), s. 11-18.

Na koniec chciałbym wyrazić naszą głęboką wdzięczność za ciężką, osiemnastomiesięczną pracę i poświęcenie członków grupy roboczej, w skład której wchodzi: Guillermo Hansen, Minna Hietamäki, Allen Jorgenson, Annika Laats, Hance A. O. Mwakabana, Elisabeth Parmentier i En Yu Thu. Ich indywidualny wkład³ pozwolił dojść do głosu zróżnicowanym poglądom i rozumieniu pojęcia wspólnoty w ŚFL.

3 *Understanding the Gift of Communion...*, dz. cyt.

Luterańska Wspólnota Kościołów – dar i zadanie

Wspólne kroczenie jako „wspólnota” luterańska – co to oznacza dla sposobu, w jaki żyjemy, działamy i prowadzimy naszą podróż wspólnie jako Kościoły?

Zgodnie z luterańskim nauczaniem, wspólnota jest zarówno darem, jak i zadaniem⁴. Dlatego że jest darem, angażuje nas również jako zadanie. Najpierw została nam dana, żebyśmy mogli dzielić się obfitością tego, co przyjęliśmy. Wspólnota powstaje poprzez słuchanie Słowa i przyjmowanie sakramentów – poprzez stawanie się ciałem Chrystusa, objawionym wierze pod postacią krzyża. Dar takiej wspólnoty jest zakorzeniony w Trójjedynym Bogu.

Pod pojęciem daru dokument ten bada właściwy Słowu Bożemu charakter obietnicy, skierowanej do nas. Bóg Jezusa Chrystusa zwraca się do nas poprzez obietnicę, dzięki czemu pozwala nam przyjąć Ewangelię na różne sposoby i uświadamia nam, że różnorodność sama w sobie jest darem. Jednak ten dar jest również zadaniem. Ci, którzy słyszą, widzą, czują i smakują Ewangelię, podejmują się zadania naśladowania Chrystusa. To oznacza, że w jedności znajdują się ścieżki różnorodności. Ta Ewangelia nie jest naszym projektem, ale przenosi nas w świat ze względu na miłość, ze względu na Boga.

4 „Atoli Kościół nie jest tylko wspólnotą rzeczy zewnętrznych albo obrzędów, jak inne instytucje polityczne, lecz w zasadzie jest wspólnotą wiary i Ducha Świętego w sercach” (*Obrona Wyznania augsburskiego*, art. VII i VIII, 5, w: *Die Bekenntnisschriften der Evangelisch-Lutherischen Kirche. Vollständige Neuedition. Quellen und Materialien*, t. 1, red. I. Dingel i in., Göttingen 2014, s. 492; tłum. polskie: *Księgi wyznaniowe Kościoła luterańskiego*, Bielsko-Biała 2011, s. 226).

Każdy Kościół członkowski jest już wewnętrznie zaangażowany w ten dialog, świadomy, że wierność Ewangelii wymaga jasności co do jej przesłania i konsekwencji ze względu na wiarę, którą Kościół żyje. Celem tego tekstu jest wyartykułowanie tych afirmacji wiary Kościołów członkowskich ŚFL, które są zawsze ważne i żywe, zwłaszcza w okresie nieporozumień dotyczących wspólnoty, i które pomogą odnaleźć strategie pomocne w naszym wspólnym życiu.

Dar wspólnoty

Światowa Federacja Luterńska doświadcza daru bycia jednym [*oneness*] we wspólnocie

Pierwszy Statut Światowej Federacji Luterńskiej (ŚFL), przyjęty w 1947 roku podczas Zgromadzenia Ogólnego w Lund, określa ŚFL jako „dobrowolne stowarzyszenie Kościołów”, które „nie ma żadnych pełnomocnictw względem Kościołów członkowskich w zakresie ustanawiania prawa lub wkroczenia w ich pełną autonomię, lecz działa jako ich organ w sprawach, które zostaną jej powierzone”⁵.

Podczas Zgromadzenia Ogólnego w Budapeszcie w 1984 roku Kościoły członkowskie, które wspólnie zmierzyły się z wieloma przeciwnościami i pogłębiły swoje wzajemne oddanie, przyjęły „Oświadczenie na temat samorozumienia i misji Światowej Federacji Luterńskiej”⁶. W odniesieniu do VII artykułu „Wyznania augsburskiego” oświadczenie stwierdza:

Ta luterńska Wspólnota Kościołów wyraża się w sposób widzialny we wspólnocie ambony i ołtarza, we wspólnym dawaniu świadectwa i służbie, we wspólnym wypełnianiu misyjnego zadania oraz w otwartości na ekumeniczną współpracę, dialog i spójność. Kościoły luterńskie na świecie uznają swoją wspólnotę

5 *Amended Constitution*, art. III, w: *Proceedings of the Lutheran World Federation Assembly Lund, Sweden June 30–July 6, 1947*, Philadelphia 1948, s. 100 (tłum. polskie za: J. Sojka, *Wieczera Pańska jako nota ecclesiae w publikacjach Światowej Federacji Luterńskiej*, praca doktorska w ChAT, s. 41).

6 *Budapest 1984. “In Christ—Hope for the Word.” Official Proceedings of the Seventh Assembly of the Lutheran World Federation*, red. C. H. Mau, „LWF Report” t. 19 / 20: 1985, s. 176.

za wyraz jednego, świętego, powszechnego i apostołskiego Kościoła. Są zatem zobowiązane do działania na rzecz manifestowania jedności Kościoła, danej w Jezusie Chrystusie⁷.

ŚFL została potem zdefiniowana jako

wyraz i narzędzie tej wspólnoty. Towarzyszy Luterańskiej wspólnotcie w stawaniu się koncyliarną, wzajemnie zobowiązaną wspólnotą poprzez promowanie konsultacji i wymiany pomiędzy Kościołami członkowskimi i innymi Kościołami o luterańskiej tradycji oraz przez promowanie wzajemnego udziału w swoich radościach, cierpieniach i zmaganiach⁸.

Historia ŚFL stanowi odpowiedź na dar wspólnoty. Na początku dwudziestego wieku niektóre Kościoły luterańskie postanowiły stanąć razem jako przedstawiciele tej samej tradycji wyznaniowej, zarówno lokalnie, jak i międzynarodowo. W powstawaniu tej *communio* można rozróżnić dwa momenty. Pierwszy to moment wspólnej reakcji na potrzeby, które są na tyle poważne i niecierpiące zwłoki, że nie można ich przeoczyć i żaden Kościół nie może się z nimi zmierzyć samotnie. Drugi to moment wewnętrznej dyskusji i eksplikacji w umysłach Kościołów. Statut ŚFL działał jako raczej stabilny tekst, który nie tylko prowadził Kościoły, ale był również dostosowany w odpowiedzi na rozwijające się samorozumienie wspólnoty.

Zgromadzenie Ogólne, które odbyło się w 1990 roku w Kurytybie, dokładniej określa wzajemne zobowiązanie Kościołów należących do tej wspólnoty:

Światowa Federacja Luterańska jest wspólnotą Kościołów, które wyznają Trójjedynego Boga, są zgodne w zwiastowaniu Słowa Bożego i złączone wspólnotą ambony i ołtarza⁹.

7 Tamże.

8 Tamże.

9 *Constitution of the Lutheran World Federation (as adopted by the LWF Eighth Assembly, Curitiba, Brazil, 1990, including amendments adopted by the LWF Ninth Assembly, Hong Kong, 1997*

Ten rozwój od federacji do wspólnoty Kościołów odzwierciedla rozwijające się rozumienie relacji międzykościelnych¹⁰. Pojęcie *communio* jest oparte na biblijnym pojęciu *koinonii* i jest częścią dziedzictwa wszystkich Kościołów chrześcijańskich¹¹.

Communio jest darem

Zgodnie z Nowym Testamentem *communio/koinonia* wskazuje na istotę „społeczności świętych” jako wspólnoty wierzących, którzy dzielą się Słowem, sakramentem, nabożeństwem i modlitwą oraz Bożymi darami.

Pawłowe pojęcie *koinonii* ukazuje ją na kształt ciała, zespołu relacji opartego na zaproszeniu ewangelii i wspólnocie przy stole. W 1 Liście do Koryntian 10,16 i w 1 Liście do Koryntian 11,23-25 ciało i krew Jezusa Chrystusa w chlebie i winie i przez chleb i wino stają się podstawą w okazywaniu i wzmacnianiu *koinonii*. To, że ludzie z różnych środowisk jedli razem oznaczało uczestnictwo w Jezusie Chrystusie i zakładało powstawanie między nimi nowych relacji. To przełamanie barier etnicznych, które naturalnie istniały pomiędzy różnymi członkami *koinonii*, zostało pokazane w sposobie,

and by the LWF Eleventh Assembly, Stuttgart, 2010), art. III, <https://www.lutheranworld.org/sites/default/files/Constitution%20EN%20final.pdf> (dostęp: 10.02.2016; tłum. polskie za: Statut Światowej Federacji Luterskiej (przyjęty przez VIII Zgromadzenie Ogólne, 1990, Kurytyba, Brazylia, wraz ze zmianami przyjętymi przez IX Zgromadzenie Ogólne 1997, Hong-Kong i XI Zgromadzenie Ogólne 2010, Stuttgart, Niemcy), w: J. Sojka, *Wieczera Pańska jako nota ecclesiae w publikacjach Światowej Federacji Luterskiej*, praca doktorska w ChAT, s. 427).

10 Na przykład w przeszłości Kościół z globalnego Południa wszedłby w relację z towarzyszem misyjnym czy wydziałem misyjnym Kościoła globalnej Północy, ale nie z całym Kościołem.

11 Por. J. Reuman, *Koinonia in Scripture: Survey of Biblical Texts*, w: *On the Way to Fuller Koinonia: Official Report of the Fifth World Conference on Faith and Order (Faith and Order Paper No. 166)*, red. T. F. Best, G. Gassmann, Geneva 1994, s. 37–69; B. Rossing, *Models of Koinonia in the New Testament and Early Church*, w: *The Church as Communion. Lutheran Contributions to Ecclesiology*, red. H. Holze, „LWF-Documentation” t. 42: 1997, s. 65–80 (tłum. polskie: B. Rossing, *Modele koinonii w Nowym Testamencie i w Kościele starożytnym*, w: *Kościół i urząd kościelny w dokumentach i opracowaniach Światowej Federacji Luterskiej*, red. M. Hintz, J. Sojka, Bielsko-Biała 2014, s. 56–65).

w jaki Paweł przeciwstawia się zwolennikom Piotra za dyskryminowanie pogan (Ga 2). Możemy to również zauważyć w Dziejach Apostolskich, gdzie Żydzi i Grecy „trwali w nauce apostołskiej i we wspólności [*koinonia*], w łamaniu chleba i w modlitwach” (Dz 2,42).

Pojęcie wspólnoty ołtarza i ambony wewnątrz ŚFL jako wspólnoty Kościołów bierze się z tego podstawowego kryterium tradycji apostołskiej: wzajemnego uczenia i dzielenia w sakramentach¹². W tym kontekście widoczne są różne potrzeby innych, a zatem jawna staje się potrzeba ustanowienia struktur, które w bardziej sprawiedliwy sposób odpowiedzą na te potrzeby (Dz 2,44-47; 4,32-35). *Koinonia* jest więc przedstawiana w Biblii jako Boży czyn, który przybliży ludzi do Boga oraz do siebie nawzajem i w wyjątkowy sposób to zbliżenie sprawia, że potrzeby zostają zaspokojone a życie podtrzymane.

Bycie wspólnotą jest darem dla Kościołów.

Wspólnota z Chrystusem powstaje poprzez zwiastowanie Ewangelii, która wzbudza wiarę i jest przez nią przyjęta, oraz przez sakramenty, które wzmacniają i są otrzymywane przez wiarę¹³.

Ta wspólnota z Chrystusem w wierze i uczestnictwie w Jego dziele zbawienia oznacza głęboką solidarność z innymi i sama w sobie zawiera dzielenie się zasobami materialnymi i duchowymi. Ponadto zmusza ona do wzajemnego oddania, wspólnego życia i działania. Życie wspólnoty Kościołów

nie jest narzuconą i określoną jednolitością. Realizuje się ono w różnorodnych formach. Wspólnota żyje i działa poprzez mnogość darów, które otrzymuje i zadań, które są przed nią stawiane¹⁴.

12 Por. Wyznanie augsburskie, art. VII, w: *Die Bekenntnisschriften der Evangelisch-Lutherischen Kirche. Vollständige Neuedition*, red. I. Dingel i in., Göttingen 2014, s. 102n (tłum. polskie: *Księgi wyznaniowe Kościoła luterańskiego*, Bielsko-Biała 2011, s. 144).

13 *Communio/Koinonia. A New Testament-Early Christian Concept and its Contemporary Appropriation and Significance. A Study by the Institute for Ecumenical Research*, Strasbourg 1990, s. 8n.

14 Tamże, s. 10.

W tym wszystkim wspólnota Kościołów

nie skupia się tylko na sobie. Żyje ze wspólnoty z Panem, który jest Panem i Zbawicielem wszelkiego stworzenia, i służy Mu jako Jego znak i narzędzie zbawienia¹⁵.

To jest jedność, którą dzielimy. Wspólnota Światowej Federacji Luterkańskiej jest oparta o teologiczną rzeczywistość bycia jednością w Chrystusie.

Dar bycia jednością jest przeżywany w jedności i różnorodności

Podstawowe rozumienie Kościoła jako *communio* obejmuje ideę, która mówi, że jedność istnieje z różnicami. Życie w jedności wynika z faktu, że Boży Duch działa wśród nas poprzez modlitwę Jezusa „aby wszyscy byli jedno, jak Ty, Ojczy, we mnie, a ja w Tobie, aby i oni w nas jedno byli” (J 17,21). Ta modlitwa wzmacnia nasze relacje jako Kościołów luterkańskich oraz relacje z innymi Kościołami na świecie. Dialog ekumeniczny stworzył Kościołom luterkańskim możliwość dostrzeżenia ich wspólnego rozumienia bycia wspólnotą kościelną. W dialogu z partnerami ekumenicznymi Kościoły członkowskie ŚFL zaczęły opisywać formę wspólnoty jako jedności w widzialności, różnorodności i dynamizmie¹⁶. *Communio* ma stać się historycznym manifestem, widzialnym i rozpoznawalnym dla świata.

Nasza wspólnota kościelna jest widzialna przez Słowo i sakrament i świętowana z partnerami, ponieważ razem służymy innym. W ŚFL bezwarunkowa Boża miłość wyraża się we współpracy z innymi wtedy, gdy służymy ludziom w potrzebie. Jako luteranie określamy to mianem diakonii, która jest nieodłączną częścią naszej tożsamości i jednoczy nas w życiu wspólnoty kościelnej.

15 Tamże.

16 Por. *Ways to Community. Lutheran–Roman Catholic Joint Commission*, 1980, http://www.prounione.urbe.it/dia-int/l-rc/doc/e_l-rc_way.html (dostęp: 27.02.2017), nr. 32–41 (tłum. polskie: Wspólna Komisja Rzymskokatolicka-Ewangelicko-luterkańska, *Drogi do wspólnoty*, nr 32–41, w: *Bliżej wspólnoty. Katolicy i luteranie w dialogu 1965-2000*, red. K. Karski, S. C. Napiórkowski, Lublin 2003, s. 206-208).

Zadanie: dostrzeganie i rozumienie wspólnoty oraz wcielanie jej w życie

Autonomia i odpowiedzialność

Aby stać się członkiem ŚFL, Kościoł musi formalnie przyjąć jej podstawy doktrynalne, być „autonomiczną” organizacją i składać się z więcej niż jednego zboru¹⁷. To zrozumienie członkostwa zgadza się z definicją ŚFL jako federacji. Odzwierciedla to tendencję międzynarodowych organizacji z czasów jej powstania do określania się jako instytucji, stworzonych przez niezależne społeczności, które zgadzają się pracować razem dla wspólnego celu. Do czasu Zgromadzenia Ogólnego w Kurytybie w 1990 roku to rozumienie dobrze służyło ŚFL. Kościoły odkryły, że pojęcie autonomii powinno być rozumiane w świetle wyłaniającego się rozumienia tego, czym jest jednocześnie bycie autonomicznym i odpowiedzialnym wobec wspólnoty. To oznacza wzajemne zobowiązanie i różnicowanie relacji odpowiedzialności. Kościoły członkowskie coraz mocniej zauważały, że fundamentalna odpowiedzialność określa nasze wzajemne relacje i naszą tożsamość¹⁸.

17 *Bylaws of The Lutheran World Federation (as adopted by the LWF Council, Chicago, USA, 1991, including amendments adopted by the LWF Ninth Assembly, Hong Kong, 1997, the incoming LWF Council, Winnipeg, Canada, 2003, by the LWF Council, Jerusalem-Bethlehem, 2005, by the LWF Council, Lund, Sweden, 2007, by the outgoing LWF Council, Stuttgart, 2010, by the LWF Eleventh Assembly, Stuttgart, 2010, by the incoming LWF Council, Stuttgart, 2010 and LWF Council 2012, Bogotá, Colombia)*, art. 2.2.1, www.lutheranworld.org/sites/default/files/Bylaws%20EN%20final.pdf (dostęp: 27.02.2017).

18 Por. „Biblijna koncepcja *koinonii* stała się centralna w ekumenicznym poszukiwaniu wspólnego rozumienia życia i jedności Kościoła” (*The Church. Towards a Common Vision. Faith and Order Paper 214*, Geneva 2013, <https://www.oikoumene.org/en/resources/documents/>

Paweł, mówiąc o Kościele jako ciele, wyraża na tylko jeden z możliwych sposobów to, w jaki można określić odpowiedzialność (1 Kor 12,12-31). Jesteśmy również świadomi znaczenia kwestii relacji dla motywów Kościoła jako ludu Bożego i jako świątyni Ducha (1 P 2,9; 1 Kor 3,16). Zatem autonomia nie jest rozumiana jako całkowita niezależność, ale jako samorealizacja, która jest współzależna od życia innych Kościołów. W tym znaczeniu autonomia i odpowiedzialność są nierozdzielne.

Jesteśmy ukształtowani poprzez rzeczywistość życia we wspólnocie kościelnej, w której na jej różnych członków głęboko wpływa interakcja z innymi i z ich własnym kontekstem. Te relacje są określone przez odpowiedzialność. Wolność, która definiuje zadanie bycia wspólnotą Kościołów, jest wolnością do bycia w służbie innym i z innymi. Jesteśmy odpowiedzialni przed tymi, którym służymy. Bycie powiązaniem z innymi nie jest paradoksalnie niszczeniem wolności, ale jej najpełniejszym wyrażeniem. Razem z innymi wzrastamy w naszym świadectwie ewangelii, które uwalnia nas dla naszego bliźniego. Nasze serca radują się, gdy siostrzane Kościoły kwitną, i smucą się, gdy one cierpią (1 Kor 12). Ze względu na to pokrewieństwo członków wspólnoty kościelnej na różne sposoby dotykają ich wydarzenia i decyzje podejmowane przez innych jej członków.

Ponieważ jesteśmy wezwani do wytłumaczenia się z naszej nadziei (1 P 3,15), jesteśmy odpowiedzialni zarówno przed naszym kontekstem, jak i przed członkami wspólnoty kościelnej. Wiemy zatem, że nasza odpowiedzialność przed innymi Kościołami musi brać również pod uwagę nasz kontekst społeczno-kulturowy i naszą odpowiedzialność wobec środowiska naturalnego.

Teologiczna i duchowa rzeczywistość *communio* rozwija się na wiele sposobów, a wpływ na nią mają czynniki polityczne, historyczne, geograficzne i kulturowe. Zaliczają się do nich np.:

[commissions/faith-and-order/i-unity-the-church-and-its-mission/the-church-towards-a-common-vision/@@download/file/The_Church_Towards_a_common_vision.pdf](https://www.wccm.com/commissions/faith-and-order/i-unity-the-church-and-its-mission/the-church-towards-a-common-vision/@@download/file/The_Church_Towards_a_common_vision.pdf) [dostęp 27.02.2017], nr 13; tłum. polskie: *Kościół: ku wspólnej wizji*, tłumaczenie robocze dokumentu udostępnione dzięki uprzejmości Polskiej Rady Ekumenicznej).

- stosunki z państwem czy rządem i wynikające z nich warunki zewnętrzne dla Kościołów,
- pytania dotyczące pozycji większościowej i mniejszościowej w kontekście lokalnym i rodzinie ŚFL,
- ekspansja Kościołów luterańskich, wynikająca z działalności misyjnej oraz przymusowej lub dobrowolnej migracji,
- zmiany w uwarunkowaniach społecznych i politycznych,
- zmiany w rozumieniu osoby ludzkiej,
- uwaga poświęcona sprawom dotyczącym środowiska naturalnego,
- ostatni rozwój możliwości podróży, mass mediów i technologii informacyjnej,
- relacje ekumeniczne i międzyreligijne.

Ponadto Kościoły we wspólnocie są instytucjami, które posiadają własny zarząd i prawo wewnętrzne. Prawo kościelne porusza różne aspekty życia danego Kościoła, takie jak, kto może przystępować do Wieczery Pańskiej albo być ordynowanym. Różne zasady wyrażone w prawie kościelnym odzwierciedlają zarówno teologiczne pojmowanie Kościoła, jak i lokalne uwarunkowania. Obie te rzeczy podlegają uwarunkowaniom kulturowym.

Jedną z oznak oddania się ŚFL życiu we wspólnocie jest fakt, że jej różne formy wyrazu szukają wspólnego uznania. Jednak zarówno teologiczne interpretacje, jak i struktury instytucjonalne mogą albo wspomóc, albo przeszkodzić wzajemnemu uznaniu.

Wspólny proces podejmowania decyzji

Jako *communio* Kościoły członkowskie ŚFL potrzebują form wspólnego podejmowania decyzji. Pewne z nich istnieją już w kwestiach dotyczących wspólnych spraw i odpowiedzialności¹⁹. Do oficjalnych organów, które podejmują wspólne decyzje, należą: Zgromadzenie Ogólne ŚFL, Rada ŚFL i Zgromadzenie Przewodniczących. Kościoły członkowskie podjęły

¹⁹ Ich przykładem mogą być zmiany klimatyczne, relacje ekumeniczne i pomoc humanitarna.

również wspólne decyzje dotyczące relacji ekumenicznych, takie jak przyjęcie „Wspólnej deklaracji w sprawie nauki o usprawiedliwieniu” w 1999 roku oraz gdy decyzją Zgromadzenia Ogólnego w 2010 roku publicznie wyraziły swój głęboki żal i smutek wobec Światowej Konferencji Menonitów w związku z prześladowaniem anabaptystów przez luterańskie władze a zwłaszcza ze względu na fakt, że luterańscy reformatorzy teologicznie je poparli.

Procedury wspólnych konsultacji, które dotyczą podejmowania decyzji w Kościołach członkowskich i które mogą wpłynąć na relacje we wspólnocie kościelnej, muszą być stale rozwijane. Wspólna konsultacja przewiduje odpowiednią ilość czasu na nią poświęconą i zakłada, że każdy, kto jest w nią zaangażowany, czuje, że jego punkt widzenia został usłyszany i prawidłowo odnotowany, nawet jeśli pozostali członkowie się z nim nie zgadzają²⁰.

Nieporozumienia we wspólnocie kościelnej

Jako członkowie jednej *communio* Kościoły zaczęły zadawać sobie pytanie o to, jak podejść do nieporozumień we wspólnocie kościelnej w sposób krytyczny, ale konstruktywny. Ponadto zobowiązanie do takiego działania samo w sobie jest świadectwem mocy Bożej miłości w świecie, w którym różnice zbyt często powodują powstawanie podziałów.

Różnorodność jest zdrowym wyrazem naszej wspólnej wiary i wierności ewangelii. Istnieją jednak pewne różnice prowadzące do nieporozumień, które mogą okazać się szkodliwe dla wspólnoty kościelnej. Co może stanowić przeszkodę dla wspólnego życia we wspólnocie? Jakie kryteria pomogą określić te różnice, które są akceptowalne, oraz te, których nie można przyjąć?

W tym podrozdziale zaproponowane zostały sposoby odpowiedzi na podobne pytania. Mamy nadzieję, że posłużą one rodzinie ŚFL, która zmaga

²⁰ Por. *Guidelines for the conduct of meetings of the WCC*, <http://www.oikoumene.org/en/resources/documents/assembly/2006-porto-alegre/3-preparatory-and-background-documents/guidelines-for-the-conduct-of-meetings-of-the-wcc> (dostęp: 27.02.2017).

się z różnicami i nieporozumieniami teraz i będzie zmagać się z nimi również w przyszłości. Wśród obecnych, ważnych wyzwań, z którymi Kościoły wspólnoty muszą się zmierzyć, są pytania dotyczące rodziny, małżeństwa i seksualności. Niektóre Kościoły zajęły oficjalne stanowiska w tych kwestiach, ale inne jeszcze tego nie zrobiły. Pozostałe zastanawiają się aktualnie, w jaki sposób podejść do tych zagadnień. W roku 2007 Rada ŚFL otrzymała dokument *Proposed Guidelines and Processes for Respectful Dialogue* [Proponowane wytyczne i postępowanie dla prowadzonego z szacunkiem dialogu], który miał pomóc Kościołom członkowskim w tym procesie. We wstępie do niego jest napisane, że ze względu na fakt, że ŚFL jest wspólnotą Kościołów, „żaden Kościół członkowski nie może zlekceważyć tego zagadnienia ani uznać je za zamknięte (w ten czy inny sposób), jeżeli Kościoły siostrzane nadal się z nim zmagają”²¹.

Kwestia zagadnień, które wywołują spory w ŚFL, nie jest niczym nowym. W przeszłości kryzysy przyczyniały się czasami do przekształcenia federacji w *communio*²². W rozważaniach nad kwestiami, które obecnie wywołują napięcia, należy pamiętać, że to, co dla jednych Kościołów stanowi decyzje społeczno-etyczne albo duszpasterskie, dla innych jest zagadnieniem doktrynalnym. Jednak dla obu stron jest to kwestia bycia wiernym ewangelii. Jeżeli chodzi o współczesne kontrowersje, takie jak ordynacja osób o orientacji homoseksualnej czy udzielanie błogosławieństwa parom tej samej płci, niektórzy twierdzą, że należy je potraktować z punktu widzenia duszpasterskiego imperatywu, nikogo nie wykluczając, inni natomiast uważają, że popieranie takiej decyzji może nadszarpnąć integralność *communio*.

21 *The Lutheran World Federation: Marriage, Family and Human Sexuality. Proposed Guidelines and Processes* (2007), <https://www.lutheranworld.org/sites/default/files/Exhibit%2010%20Report%20Task%20Force%20English.pdf> (dostęp: 27.02.2017).

22 Szczególnie istotnym historycznie w tym kontekście jest zaangażowanie ŚFL odnośnie do kwestii apartheidu w Republice Południowej Afryki. W odpowiedzi na tę sytuację wspólnota kościelna podjęła decyzje, które nadały ŚFL pewną „eklezyjalną zwartość”. Nie należy tego postrzegać w sposób biurokratyczny (tak jakby ŚFL była jakimś „superkościółem”) – chodziło o to, że pełnia Kościoła luterńskiego wyraża się również w jego relacji globalnej jako sieci Kościołów.

Z tego powodu nie powinniśmy klasyfikować tych zagadnień wyłącznie jako „społeczno-etycznych”, ale również jako zagadnienia porządku i dyscypliny kościelnej, które odgrywają rolę w zwiastowaniu ewangelii.

Pierwsze rozważania powinny być poświęcone wadze tematu, w jakim istnieje niezgoda: Czy zagraża ona podstawowemu luterzańskiemu zwiastowaniu i nauce? Czy może jest związana z kulturowym i społecznym przedrozumieniem? W teologii reformacyjnej pojęcie *adiafora* zostało przyjęte dla określenia kwestii odnoszących się do ludzkich tradycji, obrzędów i ceremonii, przez co nakreśliło miejsce dla akceptowalnych różnic²³. Jednak w pewnych sytuacjach nawet te kwestie, które traktowane są jako *adiafora*, mogą nieść taki ciężar, na który Kościoły nie mogą pozostać obojętne²⁴. Zadaniem członków wspólnoty kościelnej jest zaangażować się w te kwestie w rozsądny, teologiczny sposób dla dobra naszej wspólnej wierności ewangelii i braterstwa wewnątrz *communio*.

Proces zaangażowania się w tworzenie teologicznego osądu musi być staranny i jasny.

Podstawy dla podejmowania decyzji we wzajemnej odpowiedzialności

W świetle złożonych zagadnień, których doświadcza wspólnota kościelna, ponownie zwracamy się w stronę darów będących sednem naszej tożsamości. Poniżej znajdują się pewne narzędzia, które mogą pomóc nakierować *communio* na właściwą drogę w procesie decydowania o tym, jak żyć wspólnie pośród różnorodności. Przyjęta ich struktura rozpoczyna się Słowem Bożym jako głównym darem, który tworzy naszą tożsamość.

23 Wyznanie augsburskie, art. VII, w: *Die Bekenntnisschriften der Evangelisch-Lutherischen Kirche. Vollständige Neuedition*, red. I. Dingel i in., Göttingen 2014, s. 102n (tłum. polskie: *Księgi wyznaniowe Kościoła luterńskiego*, Bielsko-Biała 2011, s. 144).

24 *Formuła zgody, Solida declaratio*, art. X, w: *Die Bekenntnisschriften der Evangelisch-Lutherischen Kirche. Vollständige Neuedition*, red. I. Dingel i in., Göttingen 2014, s. 1548-1521 (tłum. polskie: *Księgi wyznaniowe Kościoła luterńskiego*, Bielsko-Biała 2011, s. 507-511).

Ewangelia jest sednem naszego życia we wspólnocie

Nasze przekonanie

Sednem, które jednoczy naszą chrześcijańską wiarę i luterańskie księgi wyznaniowe jest nasze zbawienie w Jezusie Chrystusie z łaski przez wiarę, zaświadczone w Piśmie Świętym, które objawia bezwarunkową Bożą miłość do nas (Ef 2,8). Żadna inna tradycja czy ludzkie zarządzenie nie może być podstawą tego daru łaski Jezusa Chrystusa.

Wszystkie Kościoły naszej *communio* podzielają przekonanie, że podstawą chrześcijańskiej wiary i życia jest rzeczywistość i dar Bożej, usprawiedliwiającej łaski i że chrześcijańska praktyka i „dobre uczynki” wypływają z wiary, która oczekuje łaski, żeby mogła zapanować jedność (Ga 3,25-29). Ta jedność została ustanowiona Słowem, które konstituuje Kościół jako widoczne ciało Chrystusa. Ci, którzy słuchają Słowa, zostali powołani do rzeczywistości tego nowego stworzenia (2 Kor 5,16-21).

Reformatoryści twierdzili, że aby zrozumieć nową relację, którą Bóg z nami ustanowił, w tym, co Bóg do nas mówi, należy wyróżnić dwa akcenty²⁵. To nie Bóg jest ambiwalentny, ale to my jesteśmy rozdarci przez dwie przeciwstawne sobie siły, które sprawiają, że słyszymy Boży głos w różny sposób – albo jako wolę, która wymaga od nas zgody na zewnętrzne prawa moralne, albo jako obietnicę odnowienia naszej egzystencji poprzez danie nam nowej tożsamości w Chrystusie. Możemy przyjąć Boże radykalne zapewnienie i żyć zgodnie z nim tylko w świadomości i doświadczeniu tego, do czego powołuje nas Bóg pośród naszych próżnych prób wypełnienia Bożego prawa.

W historiach biblijnych przemawia do nas ogrom głosów, gatunków i stylów. Realistycznie opisują to, kim jesteśmy i co zrobiliśmy, ale mamy nadzieję, że również to, do czego zostaliśmy powołani – co jest możliwe, gdy Bóg dotyka naszego serca, ciała i umysłu. Na przykład łaskawe Boże przykazania to Boże wezwanie, które pośrodku strachu i pokus pozwala

²⁵ WA 7, 20-38 (tłum. polskie: M. Luter, *O wolności chrześcijanina*, w: M. Luter, *Pisma etyczne*, Bielsko-Biała 2009, s. 28-53).

nam pojąć naszą ludzkość w pełnej ufności relacji z Bogiem i bliźnimi, zarówno ludźmi, jak i wszelkimi innymi formami życia. Mimo że sednem Bożego przykazania zawsze jest miłość, Boże przykazania mogą zamienić się w niezdolne prawo, gdy dotyczą życia, które skupione jest na sobie. Takie życie jest pogardą dla Bożej sprawiedliwości, łaski i współczucia. Jest ono uczulone na Boże priorytetowe podejście do grzeszników, ludzi odrzuconych i cierpiących²⁶. Takie życie nie rozkoszuje się dobrą nowiną o Bożej łasce dla odrzutka. Wręcz przeciwnie, ono usprawiedliwia swoją egzystencję, wskazując na „grzesznika”, który ma być osądzony i potępiony, czym udowodni swoją własną wyższość i wybranie. Przez wiarę nasze życie oparte jest na fundamencie, który znajduje się poza nami; jest ono oparte na Chrystusie. Życie z łaski przez wiarę oznacza, że nasze życie znajduje się poza nami, a przez to nie jest do naszej dyspozycji²⁷. Staje się ono jednością z tym innym, tym obcym, Tym, który wzywa nas do ufności i miłości do Boga i do praktykowania sprawiedliwości wobec naszych bliźnich. Tajemnica przedstawiona w Piśmie Świętym polega na tym, że możemy być jednością z samym sobą tylko jeśli nasze ego otoczone będzie Chrystusem i potrzebami bliźniego²⁸. Odziani na nowo przez Boga i potrzeby innych stajemy się tym, do czego zostaliśmy powołani, prawdziwymi ludźmi.

Potrzeba dyskusji

Mimo że usprawiedliwienie jest z łaski przez wiarę, a nasza jedność jest zakorzeniona w boskim działaniu, Kościoły mogą podejmować decyzje, które utrudnią nam doświadczanie wspólnoty i „zasmucają Bożego Ducha Świętego” (Ef 4,30). Nawet jeśli dobre uczynki nie są warunkiem usprawiedliwienia, jesteśmy odpowiedzialni za bycie wiernym świadectwem dla naszych bliźnich i innych oraz zobowiązani do tego, by pomagać sobie nawzajem

26 „Dlatego więc grzesznicy są piękni, gdyż zostali ukochani; nie dlatego zostali ukochani, że są piękni” (WA 1, 365).

27 D. Bonhoeffer, *Ethik*, w: *Dietrich Bonhoeffer's Werke*, t. 6, München 1992, s. 249.

28 WA 7, 20-38 (tłum. polskie: M. Luter, *O wolności chrześcijanina*, w: M. Luter, *Pisma etyczne*, Bielsko-Biała 2009, s. 28-53).

w działaniu zgodnym z naszą chrześcijańską wiarą w tych zmieniających się czasach. Niemniej uwarunkowania ich własnym kontekstem wymagają od Kościołów ciągłego rozróżniania Zakonu i Ewangelii w odpowiedzi na duszpasterskie potrzeby i polityczną rzeczywistość i może się okazać, że Kościoły podejmą takie decyzje, których inne Kościoły nie zrozumieją.

Członkowie wspólnoty kościelnej muszą być zdolni do wyrażania niezgody na decyzje innych członków w sposób, który nie zagrozi jedności *communio*. Ma to rację bytu pod warunkiem, że celem danej decyzji nie jest zagrożenie wspólnej zgodzie co do usprawiedliwienia z wiary. Jednak ze względu na fakt, że Kościołom nie zawsze łatwo przychodzi uznanie duszpasterskich decyzji wynikających z innych kontekstów niż ich własny, zawsze pomocne jest to, by członkowie Wspólnoty Kościelnej informowali się nawzajem o tym, w jaki sposób chcą pozostać wierni ewangelii pomimo wymagań, jakie narzuca im ich własny kontekst.

Słowo i sakramenty to wydarzenia *communio*

Nasze przekonanie

W „Wyznaniu augsburskim” Kościół można znaleźć tam, gdzie „wiernie naucza [się] Ewangelii i należycie udziela sakramentów”²⁹. Zgodnie z artykułem VII „Wyznania augsburskiego” prawdziwemu Kościołowi i jego jedności wystarczy [*satis est*] zwiastowanie Ewangelii i właściwe celebrowanie sakramentów. Bóg obiecuje, że taki Kościół będzie trwał po wszystkie czasy³⁰. Ten opis Kościoła współgra z obserwacją, że Ewangelia, która stała się ciałem, jest przyjmowana ludzkimi zmysłami. Nie ma bezpośredniego

29 Wyznanie augsburskie, art. VII, w: *Die Bekenntnisschriften der Evangelisch-Lutherischen Kirche. Vollständige Neuedition*, red. I. Dingel i in., Göttingen 2014, s. 102n (tłum. polskie: *Księgi wyznaniowe Kościoła luterańskiego*, Bielsko-Biała 2011, s. 144).

30 *Obrona Wyznania augsburskiego*, art. VII i VIII, 9, w: *Die Bekenntnisschriften der Evangelisch-Lutherischen Kirche. Vollständige Neuedition. Quellen und Materialien*, t. 1, red. I. Dingel i in., Göttingen 2014, s. 492 (tłum. polskie: *Księgi wyznaniowe Kościoła luterańskiego*, Bielsko-Biała 2011, s. 227).

przyjęcia Ewangelii. Ewangelię słyszymy, widzimy, czujemy i smakujemy ją przez to, co zwykłe. Bóg używa tego, co zwykłe, żeby dokonać tego, co niezwykle, przez co potwierdza, że stworzenie jest dobre (1 Mż 1,31). Istotnie Luter mówi o stworzeniu jako o ciągłym procesie³¹, dzięki czemu pozwala nam zrozumieć, że emanacja dobroci świadczy o Bożej, ciągłej afirmacji różnorodności. Ta różnorodność sama w sobie jest odzwierciedleniem stworzenia i naszego jestestwa, stworzonego na obraz Boga (1 Mż 1,27 i Ps 8). Otrzymujemy Boga w sposób zróżnicowany, ponieważ Bóg przemawia do nas na różne sposoby.

Jesteśmy wspólnotą Kościołów luterskich, zjednoczonych w Słowie i Sakramencie. To trzyma nas razem w o wiele głębszym znaczeniu niż jakiegokolwiek statutowe wymogi. [...] Kiedykolwiek i gdziekolwiek gromadzimy się w lokalnych zborach, żeby słuchać Słowa i celebrować Sakramenty, mamy pamiętać, że robimy to jako część wspólnoty świętych na całym świecie. Ta szersza wspólnota musi stać się dla nas czymś więcej niż tylko abstrakcyjną, bezcielesną rzeczywistością. Musimy być w stanie bezpośrednio słyszeć tę rzeczywistość, dotykać, smakować i doświadczać jej. Poprzez Bożą łaskę w solidarności możemy dzielić ze sobą nasze bóle i radości, ciężary i dary³².

My, którzy jesteśmy kochani, wiemy, że miłość nie tylko na nas wejrzała, ale nas objęła. Chrzest to Boski dar, który jest naszą codzienną szatą³³. Każdego dnia wieczne dotyka czasu, by to, co zwykłe, mogło wpasować się w to, co niezwykłe. Oczywiście jest to prawdą zarówno dla wspólnoty kościelnej, jak i dla pojedynczych osób, ponieważ Chrzest jest darem zarówno dla Kościoła, jak i dla jego członków. Dzień po dniu Kościół jest

31 WA 7, 547.

32 I. Noko, *Why Does the Lutheran Communion of Churches Gather in Assembly*, „LWF Tenth Assembly Update” nr 1: March 2002, s. 1-2, http://www.lwf-assembly2003.org/lwf-assembly/htdocs/lwfirmages/AU_200201-E-Web.pdf (dostęp: 27.02.2017); por. Ga 6,1.

33 *Duży katechizm, O Chrzcie*, w: *Die Bekenntnisschriften der Evangelisch-Lutherischen Kirche. Vollständige Neuedition*, red. I. Dingel i in., Göttingen 2014, s. 1132 (tłum. polskie: *Księgi wyznaniowe Kościoła luterskiego*, Bielsko-Biała 2011, s. 121).

przekształcany na obraz ukrzyżowanego, który żyje, oddając swoje boskie „ja” na rzecz świata, do którego również my należymy (Flp 2,5-11). Chrztost to wydarzenie, podczas którego zostajemy opróżnieni, żebyśmy mogli stać się echem Boskiego głosu³⁴.

Kościół luterański wyznaje również, że Kościół Jezusa Chrystusa staje się tym, co je i pije podczas Wieczery Pańskiej. Komunia Święta to zjednoczenie się zarówno z Chrystusem, jak i świętymi (1 Kor 11,17-34). A jednak do tej jedności wkrada się pewna asymetria. Poprzez uczestniczenie w wieczerzy nie stajemy się Chrystusem – stajemy się ciałem Chrystusa. Chrystus pozostaje głową ciała, ponieważ Słowo i sakramenty pozostają środkami, za pomocą których Chrystus rządzi Kościołem. Uświęcona wieczerza to środek, za pomocą którego Kościół jest konstytuowany jako ciało, a ciało może być ciałem tylko wtedy, gdy jest różnorodne. To złamane ciało, nazwane Kościołem, to ludzie przy stole, smakujący prawdę, że Pan jest dobry; nasza rozmowa przy kolacji, modlitwa, która wznosi się do Pana tego przyjęcia; jest zapachem tak bogatym i różnorodnym, jak woń, która wznosi się nad stołami na całym świecie (Ps 141,2). Jesteśmy różni, ale różnorodność jest częścią tajemnicy naszego zbawienia (Rz 12,3-8). Zostaliśmy usprawiedliwieni, a nasze usprawiedliwienie nie tylko uzasadnia różnorodność; ono ją stwarza.

Potrzeba dyskusji

W niektórych regionach ŚFL są ludzie, którzy pragną Chrztu, ale jego przyjęcie wiąże się z poważnym kosztem dla nich czy ludzi, których kochają. *Communio* musi uznać ich wierność, mimo że nie są oni w stanie doświadczyć Chrztu.

Historia ŚFL pokazuje, że miejscem konfliktu i podziału pomiędzy ochrzczonejmi jest Stół Pański. Ponieważ nabożeństwo jest oznaką i wyrażeniem naszego zbawienia, nasza zdolność do świętowania nabożeństwa i dzielenia się Eucharystią razem jako jedno ciało wierzących jest oznaką

34 WA 40 III, 557.

naszej wspólnoty: jeżeli nie jesteśmy w stanie razem świętować, nasza wspólnota zostaje zniszczona.

Przesłanie krzyża uzdrawia nasze złamanie

Nasze przekonanie

Kościół jest przede wszystkim Kościołem krzyża, co stale na nowo staje się jasne w naszym życiu (1 Kor 1,18-25). Luter przypomina nam, że kiedykolwiek widzimy krzyż czy słyszymy krzyk z krzyża, tam jest Kościół³⁵. To samo dotyczy Modlitwy Pańskiej³⁶. Jest tak dlatego, że Kościół pod krzyżem modli się gorączkowo, błagając Boga o codzienne potrzeby świata, o wykorzenie zła, co dzieje się przez urzeczywistnienie Bożej woli w świecie, przez uświęcenie Bożego imienia (Mt 6,9-13). Ta modlitwa jest zarysem świętego krzyża, każda prośba rysuje ten krzyż z innej pozycji aż do końca, tak że wiemy, że każdy dzień to dzień modlitwy, dzień łaski, wiary i zbawienia.

Życie Kościoła to przede wszystkim wydarzenie zbawienia: łaski wzbudzającej wiarę, dzięki czemu ta mała grupa ukochanych naśladowców słucha głosu swojego pasterza (J 10,27), w nieoczekiwanych miejscach dostrzegając znaki krzyża na czołach, widoczne wyłącznie dla wiary³⁷. Wyznajemy, że Kościół to wspólnota dotknięta zaraźliwą świętością, dzięki czemu zaczynamy odkrywać nasze własne przebaczenie jako Boże upoważnienie, by dotknąć tego, co nietykalne. Dotykając tego, co złamane, odkrywamy, że zostaliśmy przemienieni, bo otrzymaliśmy prorocze powołanie, które rzuca wyzwanie mądrości tego świata, odrzucając zarówno konserwatyzm, jak i liberalizm, które lekceważą wezwanie Ewangelii do solidarności z odrzuconymi.

35 WA 50, 642 (tłum. polskie: M. Luter, *O soborach i Kościołach*, „Z problemów Reformacji”, t. 6: 1993, s. 264n).

36 WA 50, 641 (tłum. polskie: M. Luter, *O soborach i Kościołach*, „Z problemów Reformacji”, t. 6: 1993, s. 264).

37 WA 33, 563.

Potrzeba dyskusji

Kościół pod krzyżem jest Kościołem, który widzi różnicę pomiędzy zdrową a niebezpieczną pokorą. W przeszłości temat krzyża był również nadużywany w celu ucisku i pozbawienia innych prawa głosu. Ludzie, którzy są marginalizowani ze względu na rasę, płeć [gender], status czy klasę społeczną nie powinni słyszeć przesłania krzyża jako potwierdzenia ich opresji, ale jako potwierdzenie Bożej solidarności z nimi i towarzyszenia w uwolnieniu, które jest Bożą historią. Świadomość obecności Boga, który uwalnia nas, krocząc z nami, rodzi w nas zdrową pokorę, która żyje w otwartych sercach, dłoniach i umysłach.

Boże Słowo stwarza i umacnia jedność i różnorodność

Nasze przekonanie

Boże Słowo, przekazane w Piśmie Świętym, jest źródłem kościelnej wspólnoty oraz życia, nadziei i wiary Kościoła. Świadectwo Pisma Świętego nie jest pojedynczym głosem, ale chórem wielu różnych głosów. Zatem różnorodność jest potwierdzona w Piśmie Świętym (Ga 2,7-10). Jest więc niezbędne, by być świadomym spektrum wypowiedzi zawartych w Biblii a nie skupiać się wyłącznie na wąskim wyborze tekstów.

Ta różnorodność zostaje pojędnana poprzez sedno Pisma Świętego: wszystkie Kościoły luterańskie przyjmują podstawowy autorytet Pisma Świętego, interpretowany przez hermeneutyczny klucz Ewangelii o uwalniającej łasce, danej nam w Jezusie Chrystusie. Ponadto ci, którzy naśladują Jezusa, mierzą się z podstawowymi pytaniami, które ludzie zadają w ich kontekście, ponieważ Jezus prowadzi nas do świata (Mt 28,18-20). Jak czytamy w Piśmie Świętym, robimy to z obłokiem świadków, którzy zerkają nam przez ramię (Hbr 12,1-2), bierzemy zatem ich głosy na poważnie, tak samo jak głosy pochodzące spoza luterańskiej wspólnoty kościelnej. Ponieważ jesteśmy zakorzenieni w Chrystusie, to polifoniczne czytanie Pisma Świętego pozwala na wiele interpretacji, dając jednocześnie świadomość,

że tak poważna dyskusja z innymi może oznaczać odkrycie takich punktów, które staną się źródłem głębokich nieporozumień.

Potrzeba dyskusji

Kościół szuka wiarygodnych sposobów radzenia sobie z konfliktami, wynikającymi z interpretacji Pisma Świętego odnośnie do dnia codziennego. W jaki sposób możemy czytać teksty biblijne w ich własnym, historycznym kontekście i jednocześnie wdrażać je we współczesny kontekst tak, żeby robić to wiernie i trafnie? Jak mamy to robić, odnosząc się do kwestii, które nie istniały w czasach biblijnych (np. zagadnień bioetycznych, które pojawiają się wraz z rozwojem technologii)?

Czasami uważa się, że te głębokie podziały w interpretacji Biblii są związane z kontekstem wyznaniowym albo geograficznym, podczas gdy tak naprawdę mogą one odzwierciedlać wewnętrzne podziały, wynikające z odrębnych orientacji hermeneutycznych. Każdy Kościół musi umieć wytłumaczyć, dlaczego i jak używa biblijnych argumentów w danej dyskusji. Jako wspólnota Kościołów, która szuka wspólnego świadectwa w świecie, razem zmagamy się z poszukiwaniem takich sposobów biblijnej interpretacji, które będą dla nas wzajemnie odnawiające.

Ewangelia niesie wolność, szacunek i okazywanie sobie nawzajem cierpliwości

Nasze przekonanie

Chrześcijanin jest wolnym panem względem wszystkiego (wszystkich spraw) i nikomu niepodległym. Chrześcijanin jest najbardziej uległym sługą wszystkich (spraw) i każdemu podległym³⁸.

38 WA 7, 21 (tłum. polskie: M. Luter, *O wolności chrześcijanina*, w: M. Luter, *Pisma etyczne*, Bielsko-Biała 2009, s. 28).

Ewangelicka wolność to wolność ukształtowana przez służbę, która uznaje fakt, że ludzie nie doświadczają całkowitej wolności. Zatem podczas gdy Kościoły pozostają autonomiczne tak długo, jak są samorządne, wolność nie może istnieć w izolacji od zaangażowania z bliźnim i ze środowiskiem naturalnym (Łk 10,25-37). Czasami bliźni podejmuje decyzje, co do których czujemy, że nam nie wolno ich podjąć. W takich sytuacjach Kościoły mogą być wezwane do tego, by okazać sobie wzajemną cierpliwość, szanując różne wybory jako wyrażenie wolności drugiej strony. To okazywanie cierpliwości i szacunek oznaczają dwie rzeczy: z jednej strony odmawiamy przyjęcia takiego wyboru jako naszego własnego (Ga 5,1), z drugiej strony okazujemy sobie nawzajem szacunek, wspierając się, dopóki jest to możliwe.

Przeto nie osądzajmy już jedni drugich, ale raczej baczcie, aby nie dawać bratu powodu do upadku lub zgorzenia. Wiem i jestem przekonany w Panu Jezusie, że nie ma niczego, co by samo w sobie było nieczyste; nieczyste jest jedynie dla tego, kto je za nieczyste uważa. [...]Dążmy więc do tego, co służy ku pokojowi i ku wzajemnemu zbudowaniu. [...]Przekonanie, jakie masz, zachowaj dla siebie przed Bogiem. Szczęśliwy ten, kto nie osądza samego siebie za to, co uważa za dobre. [...]A my, którzy jesteśmy mocni, winniśmy wziąć na siebie ułomności słabych, a nie mieć upodobania w sobie samych. Każdy z nas niech się bliźniemu podoba ku jego dobru, dla zbudowania (Rz 14,13.14.19.22; 15,1.2).

Ze względu na fakt, że naszej wolności używamy w swoim własnym kontekście, nieporozumienia są nieuniknione. Znosząc się wzajemnie z cierpliwością i z szacunkiem do wolności innych, jak i do swojej własnej, zdajemy sobie sprawę, że możemy przetrwać tę różnicę, wchodząc ze sobą w relacje w pokornej służbie. Kościoły członkowskie wzywa się do tego, by pamiętać, że wszyscy, na różny sposób, jesteśmy zarówno mocni, jak i słabi. Ponadto jesteśmy wezwani do tego, by zająć się prawdą ewangelii, która mówi, że krzyż obala nasze definicje tego, co znaczy być silnym i słabym tak długo, jak długo używamy ich na własną korzyść. Służenie sobie nawzajem to nasze antidotum na dumę i nasza ścieżka do znoszenia się wzajemnie w miłości. Ta relacja oparta na przepełnionym

szacunkiem znoszeniu drugich i uznawaniu ich wolności nie zawiera w sobie obojętności na integralność, ale nakazuje nam przede wszystkim słuchać i służyć (Ga 6,2).

Potrzeba dyskusji

W szacunku do innych dostrzegamy, że wolność pozwala każdemu z nas na odmienne zdanie. Musimy godzić się z prawem drugiego człowieka do myślenia i życia w inny sposób, nawet jeśli w jego zachowaniu nie dostrzegamy naszych własnych przekonań.

To nie jest obojętność, ale kosztowny wybór: kosztowny, ponieważ cierpimy widząc, że inni w swojej wolności wybierają odmienną postawę, nie zapominając jednocześnie o naszych przekonaniach. Umiejętność szanowania i znoszenia tego jest dostępna tylko dla tych, którzy mają silne przekonania. Wspólnota kościelna musi stworzyć zdrowe fora, które będą polem do wzajemnych poprawek, napominania i zachęcania.

Punkty do dalszych rozważań

1. Jako wspólnota Kościołów jesteśmy wezwani do wzajemnej odpowiedzialności. Konkretnie oznacza to:

- otwartość na otrzymywanie darów i bycie wzbogacanym przez różne tradycje, żywe w rodzinie Kościołów luterzańskich; walkę o prawdziwe postrzeganie drugiego człowieka i unikanie bezpodstawnych uprzedzeń,
- stwarzanie okazji do zdobywania większej i dokładniejszej wiedzy o innych (włączając formy nabożeństwa i pobożności, osiągnięcia artystyczne i kulturalne oraz służbę społeczeństwu),
- wolność i przestrzeń do prośby o wyjaśnienie ich decyzji,
- oddanie cierpliwemu dialogowi, dotyczącemu decyzji podjętych przez Kościoły członkowskie, dzięki czemu członkowie wspólnoty kościelnej odczuwają, że ich głos został wysłuchany,
- badanie i wyjaśnianie lokalnych tradycji oraz ocenianie ich w świetle wspólnych teologicznych pryncypiów, dzięki czemu wspólnota ołtarza i ambony w całej *communio* jest wzmocniona.

Kościoły w *communio* są odpowiedzialne za wzięcie pod rozwagę wpływu, jaki ich decyzje mogą mieć na wspólnotę kościelną i zaangażowanie się w pełen szacunek dialog z innymi.

2. Jako *communio* Kościołów luterzańskich dzielimy hermeneutyczną zasadę wykładania tekstów biblijnych od ich sedna: ewangelii o zbawieniu w Jezusie Chrystusie. Konkretnie oznacza to:

- promowanie wspólnych dróg słuchania wielu głosów biblijnych i wzmacnianie wspólnej orientacji wobec Pisma Świętego, która nie umniejsza różnorodności i dynamice Bożego Słowa,
- rozumienie, że Boże Słowo jest przekazywane w wielu różnych tradycjach i szczególnych kontekstach historycznych,
- tworzenie sposobności dla wspólnej hermeneutycznej refleksji i studium,
- dostrzeganie znaczenia luterzańskich ksiąg wyznaniowych i znaczenia ich kontekstualnej recepcji.

Różnorodność interpretacji jest uprawniona do takiego stopnia, w jakim nie przeciwstawia się ewangelii zbawienia, dziełu, które Chrystus dla nas uczynił i głównemu artykułowi, przez który Kościół stoi lub upada.

3. Jako wspólnota Kościołów musimy zwracać uwagę na różnorodność głosów. Konkretnie oznacza to:

- zwiastowanie i praktykowanie opieki duszpasterskiej w sposób, który pozwala wszystkim w niej uczestniczyć i doświadczać akceptacji,
- wzmacnianie nauczania i praktyk, które promują inkluzywność ukształtowaną przez ewangelię,
- nabywanie mądrości poprzez nasze ekumeniczne i międzywyznaniowe relacje,
- powitanie obcego także w takich sytuacjach, które niekiedy mogą ujawnić naszą podatność na zranienia.

Kościół powinien coraz mocniej angażować się w różne formy współtowarzyszenia i gościnności. Jest to kluczowe w czasach napiętych relacji. Dalszy rozwój wspólnoty kościelnej wymaga szukania relacji pomiędzy autonomią, jak zostało to zapisane w obecnym statucie, oraz odpowiedzialności niezbędnej w *communio*.